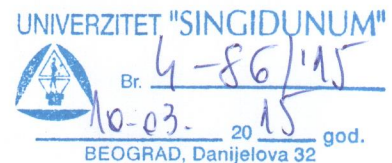

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ И МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ УНИВЕРЗИТЕТА СИНГИДУНУМ

На основу одлуке бр. 1-1600/2013 од 20.06.2013. год. са седнице Департмана за последипломске студије и међународну сарадњу Универзитета Сингидунум у Београду именовани смо у комисију за преглед и оцену докторске дисертације под називом **Постмодерне тенденције у модној индустрији** мр Марине Коцареве Ранисављевић. Комисија је прочитала докторску дисертацију и подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Марина Коцарева Ранисављевић је рођена 1966. године у Охриду, Македонија. Дипломирала је на 1991. године на Факултету примењених уметности, одсек Костим. На истом факултету је 1999. године одбранила магистарски рад. За време магистарских студија била је стипендиста Републичке фондације за развој научног и уметничког подмлатка. Од 1993. године је члан УЛУПУДС-а (Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије). Исте године је стекла и статус самосталног уметника.

Тренутно ради као професор Високе текстилне струковне школе за дизајн, технологију и менаџмент (ДТМ) у Београду. Њена професионална каријера је „ишла“ следећим путем:

- од 1994. до 1997. године била је запослена је као стручни сарадник на Факултету примењених уметности и дизајна у Београду на одсеку костима;
- од 2000. године запослена је као професор у Високој текстилној струковној школи за дизајн, технологију и менаџмент (ДТМ) у Београду;
- током 2004. године стекла је звање професора;
- од јануара 2001. године постављена је за руководиоца одсека Дизајн текстила и одеће;
- од 2008. године члан је Савета Високе текстилне струковне школе за дизајн, технологију и менаџмент (ДТМ) у Београду;
- од 2008. године ради у уређивачком одбору часописа *Текстилна индустрија*.
- од 2008. године члан је комисије за издавачку делатност Високе текстилне струковне школе за дизајн, технологију и менаџмент (ДТМ) у Београду;

- од 2012. године члан је организационог одбора ТИСО УЛУПУДС-а Београд (Секција за текстил и савремено одевање Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије);
- изабрана је 2013. године за члана организационог одбора Треће међународне конференције организоване од стране Европског универзитета у Скопљу, са темом „Промене у глобалном друштву“.

Што се тиче научног и стручног рада кандидата мр Марине Коцареве Ранисављевић, до сада је:

- објавила књигу *Мода и одевање* (Службени гласник 2010.) за коју је добила 2 престижне награде („Павле Васић“ за теоретски рад из области примењене уметности и дизајна и годишњу награду УЛУПУДС-а);
- написала 3 скрипте (Костимографија, Психологија одевања и Мода и модни процеси);
- објавила 8 радова у Зборницима конференција;
- одржала 3 предавања по позиву на домаћим конференцијама, као и 2 предавања по позиву на међународним конференцијама;
- објавила 7 чланака у стручним и дневним часописима;
- одржала 3 међународне и 5 домаћих изложби;
- учествовала у 4 међународне и 7 домаћих групних изложби;
- учествовала у 1 међународној и 4 домаће групне ревије;
- објавила 20 ауторских радова;
- била сарадник-костимограф у 1 серији, 1 филму и 3 позоришне представе;
- од 2003. године учествовала је са својим студентима на 12 изложби.

2. САДРЖАЈ РАДА

Докторски рад кандидаткиње мр Марине Коцареве Ранисављевић под називом **Постмодерне тенденције у модној индустрији** је структуриран у 14 поглавља:

1. Увод
2. Основа тезе – хипотетички оквир
3. Изазови нових технологија
4. Историјски контекст – Први наговештаји „футуристичке моде“
5. Постмодерни контекст – „Паметна одећа“
6. Аналитичка мода и концептуални дизајн
7. Студија случаја – Концептуални отпор Хусеина Чалајана унутар ефемерног света моде
8. Нове пословне стратегије у модној индустрији
9. Нове технологије и примена рачунара у модној индустрији
10. Истраживање методом практичног рада

11. Студија случаја – Моделовање одевних форми са тенденцијом прилагођавања уникатних модела индустријској – серијској производњи одеће
12. Закључак
13. Литература
14. Речник страних речи и стручних израза

Примена високих технологија пружа окружењу богатство нових визуелних стимулуса, ствара нове видове креативности, отвара нове естетске и функционалне могућности. Први наговештаји везе између *носиве технологије* и модног дизајна уочавају се кроз утицај техно-кројачких експеримената једне групе авангардних стваралаца почетком XX века, у чијим се радовима препознају принципи и естетика футуризма, конструктивизма и кубизма. Идеја футуристичке моде и дизајна наставља се са развојем минијатуризованих рачунара седамдесетих година XX века, а свој потпуни израз добија са појавом софистицираних *паметних тканина* у XXI веку.

У протеклој деценији термин *носива технологија* коришћен је да опише повезаност одевања и технологије XXI века. Иако овај термин остаје нејасан, будући да и даље еволуира, носива технологија може да се односи на три повезане ствари. Најчешће се схвата као материјални производ, одевни предмет инспирисан телом и побољшан дигиталним или електронским технологијама. Друго, може да указује на неку категорију креативне праксе која обухвата разноврсне научне или креативне процесе које су предузели уметници, модни дизајнери, технолози и хобисти који стварају производе носиве технологије. На крају, то је нова тема учених људи која спаја мултидисциплинарно истраживање и предавање о укрштању тела, одевања и технологије.

Док је овај неологизам можда стар свега деценију, носива технологија као производ, пракса и теоретски предмет XXI века, бележи временску колизију два иначе изолована историјска тренутка. Први је културна историја *технологизираних моде* XX века, која обухвата историју носиве технологије која се преклапа са модерном и савременом уметношћу. Будући да термин XXI века *носива технологија* типично сугерише употребу електронских или дигиталних технологија, у овој тези је коришћен термин *технологизована мода* како би се означили одевни предмети преинформатичког доба, који су разумно изведени или инспирисани механичким или аналогним технологијама.

Други моменат је комерцијална страна компјутеризације у модном дизајну, у касним седамдесетим годинама XX века, испољена у серији технолошких напредака финансираних примарно од стране корпорација и универзитета. На прагу новог миленијума – у тачки сусрета ове две историје – носива технологија се схвата као глобална хибридна пракса научних, комерцијалних и креативних напора.

У другом делу дисертације разматран је нешто другачији вид иновација кроз *концептуални дизајн* и *експерименталну-аналитичку моду*, која се базира на принципима *деконструктивизма*. Стварање концептуалне моде у радовима савремених модних твораца најчешће означава формирање неке врсте контрапункта комерцијализованој и масовној производњи. У овом делу истраживање прати се деконструктивизам групе авангардних концептуалних дизајнера осамдесетих година

XX века и завршава се стваралаштвом Хусеина Чалајана, који открива другачији аспект *футуристичке моде* кроз синтезу концептуалног дизајна и *носиве технологије*. Ова врста креативног приступа моди плански помера устаљене границе модног дизајна, почевши од промене базичног концепта одеће као нечег носивог, па све до методе коришћења модне ревије/перформанса као својеврсног изражајног средства.

У трећем делу докторске дисертације истраживани су различити аспекти и односи модне индустрије и постмодерне моде који указују на њихову хибридну конструкцију. У временском смислу, доба постмодерне моде означава постиндустријски период, који наступа након окончања модерне културе. Такође, будући да се мода у оквирима савременог света глобално троши и ствара, доба постмоде истовремено означава и њен постколонијални период.

Појава *Fast fashion* моде, али и масовне ексклузивности само су неке од тих карактеристика. Промене које су током последње деценије, у оквиру модне индустрије, изазвали масовни произвођачи јефтине уличне моде, али и представници *fast fashion* моде, неминовно су довеле до промене карактера модне потрошње. Према медијима, забележен је и нагли пораст свести потрошача о томе шта желе да купе и по којој цени. У том смислу, све је већа потрага за транссезонским модним предметима, који остају довољно атрактивни и модерни и након једне сезоне. Тако се, током последњих пар година, може јасно пратити успон сектора *slow fashion* моде, која за разлику од брзе - *fast fashion* моде остаје доследна релативно утврђеном модном тренду који има карактеристику дужег трајања.

Хибридност у конкретном случају указује на постојање и међусобно преплитање различитих пракси у развоју моде и модне индустрије. У складу са тим анализа моде у постмодерној епохи постаје прилично захтевна. Ипак, једна од битних одредница система постмоде своди се на редефинисање њених кључних категорија. Па тако, док су производни оквири и карактер модерне моде указивали на постојање два пола, моде и антимоде, у постмодерној моди доведено је у питање постојање *mainstream* правца, а самим тим и могућност постојања модне алтернативе. Ипак, уколико се као кључне разлике у актуелном производном систему моде наведу трајност и квалитет производа, као и дужина диктираних трендова, онда је очигледан разлог због којег се *fast* и *slow fashion* јављају као бинарности новог постмодног система; мода и антимода, али у нешто другачијем смислу.

3. ДОПРИНОСИ РАДА

Општи циљ истраживања је био да сагледа савремену праксу моде и модне индустрије кроз иновативни приступ дизајну у контексту синтезе моде, технологије и тела, да укаже на промену базичног концепта моде, као и на нове карактеристике и односе унутар модног система и модне индустрије.

Научни циљ истраживања може да се опише као потреба за дефинисањем иновативних поступака у процесу дизајнирања, као тежња да се искористи широко поље постојећих извора и представе електронске и друге високе технологије као експресивни, естетски елементи одевања. Кроз интердисциплинарни оквир, применом предложене оригиналне методологије, дисертација открива и разјашњава

новоуспостављене односе између модног дизајна, менаџмента и маркетинг стратегија у оквиру модне индустрије у XXI веку.

Практични циљ истраживања се огледа у дефинисању нових метода у креирању одевних предмета, применом високих технологија и експерименталних поступака у дизајну одеће, као и успостављање лукративног односа између комерцијалне и експерименталне моде у постмодерном систему производње и потрошње. Носива технологија и компјутеризација на телу далеко су од тога да представљају шаблон за стварање киборга или робота. Питања функционалности и утилитарности, једнако су битна компјутеризованој моди, као што су и традиционалном одевању. Циљ будућих истраживања свакако води ка померању граница, када хардвер, софтвер, корисност, естетика и форма неће више бити јасно разграничене категорије, задаци и циљеви, већ фасете једног постаментa, имплементирани у модном дизајну и модној индустрији.

Научни и практични доприноси

Области *носиве технологије* и експерименталне моде неистражене су нарочито на нашем простору. Предложеном оригиналном методологијом и интердисциплинарним приступом, у овој дисертацији, дошло се до очекиваних резултата који су расветлили новоуспостављене односе између експерименталне, високе моде и индустријске масовне производње, као и до објашњења платформе нове пословне политике и маркетинг стратегија у модној индустрији.

Дисертација отвара нови простор истраживања кроз синтезу модног дизајна, технологије и индустрије, указује на нове путеве којима високе технологије и компјутеризација могу да прошире вокабулар моде и измене начин на који размишљамо о односу нашег тела и окружења. У дисертацији се разматрало креирање експресивних компоненти кроз дигиталну и друге високе технологије, као и начини којима елементи као што су аудио ритам, физички покрет, визуелна текстура и орнаменти могу бити креирани уз помоћ рачунара и онда инкорпорирани у одевне предмете као фактори тренутног личног окружења.

Сама архитектура не може да се дефинише као чисто уметничка област, нити само као наука. Слично томе, „рачунарска“ мода и дигитални дизајн представљају синтезу естетике и инжењерства. Модни дизајн, електронски дизајн и рачунарско програмирање су поља која су сама по себи тако изграђена да је тешко развити методологију дизајна која би инкорпорирала сва три сегмента. Идеја је да ће даља истраживања у овим областима довести до постепеног скицирања основне методологије.

Имајући у виду огромне могућности модне индустрије данас, експериментални дизајн, носива технологија и „рачунарска“ мода свакако представљају потенцијал за будућа истраживања. Како постићи да ова област добије критичку масу неопходну да створи друштво које ће отворено расправљати о новим концептима и приступима? Део решења представљаће развој генерализованих алата. Излагање и ширење истраживања путем појединаца и корпорација играће важну улогу у експанзији и развоју „рачунарске“ и експерименталне моде. Што је најважније, мора се пронаћи публика изван простора истраживања. Области које већ имају користи од примене високих технологија, нових материјала и полифункционалне

одеће, свакако су војска, медицина и спорт. Неизбежно је, међутим, нове технологије инфилтрирати у модно тржиште, а када се то деси, будуће генерације дизајнера имаће нови сет алата са потенцијалом да заувек промене модну индустрију и модни систем.

Методологија

У овом истраживачком пројекту пришло се са становишта модне студије, прихватајући мулти-метод и интердyscyплинарни приступ који се ослања на историјски контекст како би информисао савремене хибридне праксе модног дизајна, *носиве технологије* и експерименталне моде. Примена модног оквира да се повежу бројне, различите и неповезане дискурсе носиве технологије и експерименталне моде у постиндустријском контексту, представља научни допринос студији иновативног дизајна, и постмодерних аспеката у модној индустрији XXI века. У циљу успешног и квалитетног реализовања плана истраживања, те како би било могуће прихватити или одбацити поједине хипотезе истраживања, предвиђа се практична примена основних научних метода примерених овом нивоу и типу научног истраживања. Реч је о прикупљању и проучавању постојеће литературе, модела и анализа; методи компаративне анализе прикупљеног и проученог материјала; методи анализе и синтезе, засноване на стеченом знању и искуствима; методи предикције на бази ужих и ширих искустава коришћења; употреби методе симулације појединих модела; методи практичног рада – истраживање кроз приступ деконструкције; виртуелној анализи; методи процене корисности.

Примена вишеструке методе, комбиновањем текстуалне и визуелне анализе, као и компаративне студије, карактеристичан је и неопходан за квалитативно истраживање. Посебно што се овај квалитативно истраживачки приступ састоји од примарне студије културолошких текстова и продукције, као што су документације о оригиналним уметничким делима и одевним предметима, исто као од теоретских и историјских текстова и других културолошких артефаката.

Комбинована употреба текстуалних и визуелних анализа, компаративне студије и филозофије, омогућава превазилажење институционалних и дисциплинарних граница, које су раније спречавале да буду установљене смислене повезаности између различитих историјских момената. Ова студија повезује област дизајна, менаџмента и маркетинга, неминовно је интердисциплинарна и пажљиво импровизирана, како би синтетизовала широк низ текстова који доприносе јаснијој слици *носиве технологије* и експерименталне моде у новим хибридним оквирима модне индустрије XXI века.

4. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА

Колегиница мр Марина Коцарева Ранисављев је испунила и следећа два услова:

1. Проверена је комплетна докторска дисертација на плагијат у два корака:
  - Прва провера је показала да постоји 6% поклапања (тачна вредност је 5,59%), али када се неке ствари неутралишу, право поклапање је било око 0,45%.

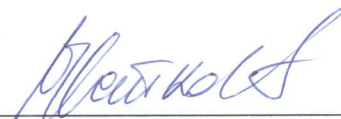
- Друга провера је показала да постоји 5% поклапања (тачна вредност је 5,33%), али када се неке ствари неутралишу, право поклапање је било око 0,20%.
  - Ако буде било потребно, могу да се приложе оба извештаја на проверу на плагијат (извештаји су доступни у електронском облику, у ПДФ формату).
2. Добијена је потврда да ће бити рад објављен у часопису са СЦИ листе (један од аутора тог рада је и колегиница Марина Коцарева Ранисављев). Рад ће бити објављен у часопису *Tehnički vjesnik (Technical Gazette)* до краја јуна 2015. године. У прилогу је достављен допис уредништва поменутог часописа од 13.11.2014. године.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу изложеног, чланови Комисије са задовољством предлажу Већу Департамента за последипломске студије и међународну сарадњу Универзитета Сингидунум у Београду да прихвати докторску дисертацију **Постмодерне тенденције у модној индустрији** кандидаткиње мр Марине Коцарева Ранисављев и одобри њену јавну усмену одбрану.

У Београду 10.03.2015. год.

Чланови комисије:

Проф. др Драган Цветковић
Универзитет „Сингидунум“
у Београду

Проф. др Јелена Ђорђевић Бољановић
Универзитет „Сингидунум“
у Београду

Проф. др Предраг Поповић
Институт за нуклеарне науке „Винча“
Универзитета у Београду

To:

Your ref.:

Our ref.: AA-TV-20140211115630

Slavonski Brod, 13-11-2014

Subject: **Acceptance of Article**
Article No. **TV-20140211115630**
Title: **WEB-BASED LABORATORY FOR COLLABORATIVE AND CONCURRENT CAD
DESIGNING, ASSEMBLING, AND PRACTICAL EXERCISING ON DISTANCE**
Author: **Zona Kostic, Dusko Radakovic, Dragan Cvetkovic, Aleksandar Jevremovic,
Dragan Markovic, Marina Kocareva Ranisavljev**

Dear authors!

Your article (mentioned above) has been accepted for publication in the journal Tehnički vjesnik/Technical Gazette (Print: ISSN 1330-3651, Online: ISSN 1848-6339), Vol. 22/No. 3 to be published towards the end of June 2015. The article is classified as **original scientific paper**. The Journal indexed in Web of Science (Science Citation Index Expanded), Journal Citation Reports (IF = 0,615 for 2013), Scopus, INSPEC, Compendex, Geo Abstracts etc.

Attached is the Copyright Transfer Agreement with Payment Data. Please read carefully the enclosed Copyright Transfer Agreement with Payment Data and if you agree with the given terms fill in the necessary data, sign the form, keep a copy for yourself and send the original to our address by regular mail (also e-mail a copy to tehnvj@sfsb.hr or send a fax to +385 35 446 446).

When we have received the Copyright Transfer Agreement, your article will be published in the Journal.

Yours sincerely,

Editor-in-Chief:
Prof. dr. Pero Raos

Enclosed documents:

- Copyright Transfer Agreement and Payment Data